

Osallisuus sosiaalisesti kestävässä kaupungeissa – havaintoja ja caseja

Kuntademokratiaverkosto 28.11.2019, Kuntaliitto

VTT Soile Kuitunen

Kuntoutussäätiö

Sosiaalisesti kestävä on...

- ihmisiä tasavertaisesti ja yhdenvertaisesti kohteleva
- ihmisarvoa kunnioittava
- oikeudenmukainen
- eriarvoisuutta hyvinvoinnissa, terveydessä ja osallisuudessa vähentävä
- oikea-aikaisia ja tarpeisiin osuvia palveluita ja tukea tarjoava

Nämä asiat kiinnittyvät siihen, missä ihmiset asuvat ja elävät

= kaupunki- ja kuntakontekstiin

= **SOSIAALISESTI KESTÄVÄ KAUPUNKI**

YK:n kaupunkiohjelma (2016)

- Kestävään kaupunkikehitykseen tarvitaan kaikkien asukkaiden osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuutta.
- Kestävät kaupungit ovat turvallisia, avoimia ja uusiutumiskykyisiä. Niissä on terveellistä, turvallista ja kohtuuhintaista asua.

Sosiaalisesti kestävä kaupunki viitekehys

Kuitunen 2019; soveltaen Skyttä ym. 2015.

Sosiaalisesti kestävästä kaupungista sanottua

(Lähde: Kuitunen 2019)

- Kaupungin toimintatapoja ja rakenteita on välttämätöntä uudistaa niin, että sosiaalisen kestävyuden ratkaisujen työstäminen yhdessä on mahdollista.
- Yhteistyö ja yhdessä tekeminen synnyttävät luottamusta, joka on välttämätön edellytys vaikuttavuuden ja ratkaisujen aikaansaamiselle.
- Kaupunkien päättäjät odottavat sosiaalisesti kestävältä kaupungilta konkretiaa ja ratkaisumalleja.

Sosiaalisesti kestävästä kaupungista sanottua

Mikäli sosiaalinen kestävyys määrittyy kovin vahvasti tiettyjen teemojen kautta, se näyttäytyy tiettyjen kuntalaisryhmien ja hallinnonalojen kenttänä. Onko tällöin vaarana, että sosiaalisen kestävyuden tavoitteiden omistajuus jää vajavaiseksi? Tuottaako sosiaalisesta kestävydestä puhuminen tällöin meidän kaikkien kaupunkia? ([Lehtonen & Peltomaa https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2019/onko-sosiaalinen-kestavyys-kaikkien-asia](https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2019/onko-sosiaalinen-kestavyys-kaikkien-asia))

”On tärkeää toteuttaa sosiaalista kestävyyttä eri puolilla kaupunkia. Tasapuolisesti eri alueilla. Esimerkiksi puistoruokailu tulisi viedä kaikkialle (kaupunkiin), ei vain heikoimmille alueille”
(Hannu Penttilä 21.11.2019, Hyvinvointiryhmän tilaisuus Vantaalla)

Sosiaalista kestävyyttä ja osallisuutta on paljon piilossa

Emme aina näe ihmisten omia resursseja, jotka olisivat sosiaalisen kestävyuden kannalta keskeisiä: verkostoja, arkisia pieniä asioita, huolenpitoa. Näitä ei välttämättä tunnista, kun katsoo etäältä. Alueilla on paljon ihmisiä, jotka toimivat. Heistä osa itsekin katsoo, ettei kukaan tällä alueella osallistu. Emme näe ihmisten omia resursseja, jotka ovat keskeisiä sosiaalisen kestävyuden kannalta: verkostoja, arkisia asioita. On huonosti voivia ihmisiä, jotka jaksavat vähän. Silti he voivat osallistua ja olla osallisina monin eri tavoin, vaikkapa hoitamalla yhteistä pihaa tai auttamalla naapureita lastenhoidossa

(haastateltu asiantuntija, Kuitunen 2019).

Ja kestävyyttä on piilossa kaikkialla

Sosiaalinen kestävyys on myös keskiluokkaisten alueiden asia, se on keskituloisten ja hyvätuloisten asia. Miten näemme kaikki kaupungin resurssit tulo- ja sosiodemografisten erojen yli? (vrt. Lehtonen & Peltomaa 2019)

Caset: Vantaa, Eindhoven ja Malminkartano

Vantaan kaupungin myönteisen erityiskohtelun ohjelma toteuttaa sosiaalisesti kestävästä kaupungin ideaa – *kaikkien kaupunki*

Sivistystoimen toimiala

- Varhaiskasvatuksen kuraattorit
- Yläkoulujen erityisnuorisotyöntekijät
- Varian erityisnuorisotyöntekijät
- Tempo-orkesteritoiminta
- Henkilöstön monikulttuurisuuskoulutus
- Kesäruokailukokeilu

Asukaspalvelut

- Suomen kielen opetus pitkäaikaistyöttömille valmennustaloilla
- Turvallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen Korsossa
- Mikkolan alueen osallistava tukeminen
- Tukipalvelut rikosasioissa

Maankäytön, ympäristön ja rakentamisen toimiala

- Ympäristön laatutason ja turvallisuuden parantaminen
- Kunnossapidon tehostaminen
- Asukasryhdytyön kehittäminen

Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma 2019

Hakunilan Yhteisöalo

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala

- Neuvolatoiminnan, kouluterveydenhuollon ja koulujen ehkäisevän päihdetyön resurssien kohdentaminen
- Lastensuojelun systemisen sosiaalityön kohdentaminen
- Neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja heidän perheidensä uudet palvelumuodot (SIB-hanke)
- Kotoutumista tukevat toimenpiteet lapsille ja lapsiperheille
- Aikuisten ja perheiden sosiaalipalvelut, etsivä ja jalkautuva sosiaalityö/sosiaaliohjaus
- Yksinäiset vanhukset Vantaalla -selvitys
- Nuorten ja ikääntyneiden maahanmuuttajien kotoutumisen tuki
- Suun terveydenhuollon toimenpiteet

**Voiko kaupunkikehitykseen yhdistää sosiaalipolitiikan ja osallisuuden?
Voi, sanoo Vantaa – ja haluaa toimia sen mukaan!**

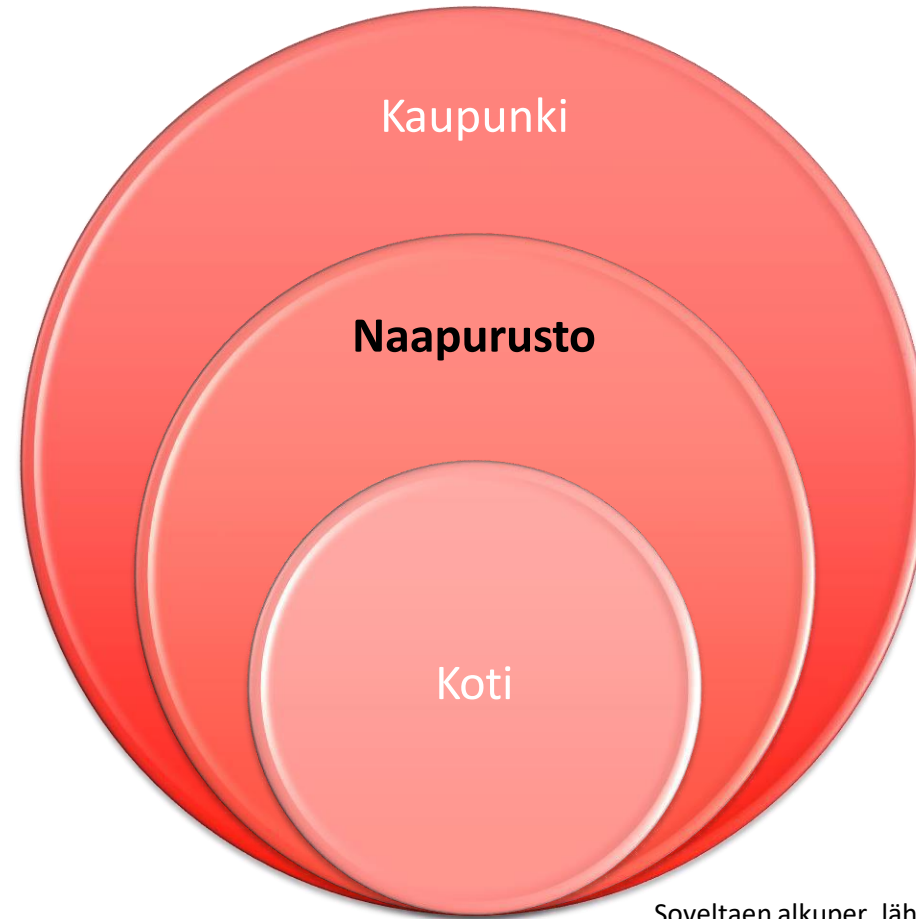

Kuvio 1. Teoreettisia lähestymistapoja sosiaalisesti kestäviin kaupunkeihin.

Kuntoutussäätiö

Hollanti/Eindhoven: Voisiko osallisuus toteutua luontevimmin naapurustoissa?

Soveltaen alkuper. lähde Hajer 2019

Eindhoven: asuinalueesta naapurustoiksi

- **Asuinalueesta naapurustoksi** – hallinnollisesta ja tilastoyksiköstä ihmisiksi, tarinoiksi, elämäksi ja yhteisiksi kokemuksiksi
- Naapuruston kehittäminen on segregaaion vastaista paikallista toimintaa
- Naapurusto on tila, paikka, kokemus, jossa pienetkin visuaaliset vihjeet ovat olennaisia
- Hollannissa naapurusto-ajattelussa sosiaalipoliittiset toimet eivät kohdennu yksilöihin, vaan **yhteisöön**
- Naapuruston kehittäminen on asukkaiden valtaistamista, yhteisöllistä tekemistä ja kaikkien resurssien ja osaamisten tunnistamista
- Naapurusto-ajattelu ja toimintatapa on paikallista työtä ja toimintaa segregaaion torjumiseksi.

1. Sosiaalisesti kestävä kaupunki uudistaa infraa ja panostaa viihtyvyyteen

2. Sosiaalisesti kestävä on osallisuutta tukeva – case Talent Scan

- Kaikilla on resursseja, kaikilla on annettavaa muille ja omalle yhteisölle – ajattelu
- Ajatus on, että jokaiselle toteutetaan talent scan tullessaan avun piiriin
- **Idea on kartoittaa, mitä kukin apua tarvitseva ja saava voi vastavuoroisesti antaa yhteisölleen, esim. lasten läpsykerhon pitoa, ympäristön istutuksista huolehtimista jne.**
- Osallisuuteen on tehty **insentiivit** – osallistuessaan ja kontribuoidessaan saa alennusta vuokrasta. Talent scan on siten vastikkeeseen sidottua, yhteisöllisyyttä ja yhteisössä toimimista toteuttavaa
- Oikein toteutettuna voi olla motivoiva, aidosti yhteisöllisyyttä lisäävä ja työllistymistä edistävä (vrt. Suomen aktiivimalli)
- Voi olla myös nöyryyttävä, jos toteutus on teknis-hallinnollinen ja saneleva
- Avaa monipuolisemman näkökulman esim. pitkäaikaistyöttömien osaamisen tunnistamiseen: mielenkiinnon kohteet, harrastukset, naapurustossa toimiminen (aloitteellisuus, aiemmat teot)

3. Sosiaalisesti kestävä on hyvinvointia ja terveyttä edistävä – case WIJeindhoven

WIJeindhoven organisoituu tiimeinä

- generalistit ja specialistit. Ihminen keskiössä ja kokonaisuutena. Tiimissä sosiaalityöntekijöitä, farmaseutti ym.
- työ painottuu asukkaiden sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseen niin että ihmiset ja heidän naapurinsa olisivat jatkossa se apu, jonka he tarvitsevat
- keskittyminen ihmisten vahvuuksiin ja kyvykkyyksiin ongelmien sijaan.
Autetaan ihmisiä auttamaan toisiaan = naapurustoajattelu
- **naapurusto on osallisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden alusta**
- Yrityssektori mukana - työllistymisen erilaiset mallit, koska työllistyminen ja o hyvinvoinnissa ja osallisuudessa

Malminkartano

Malminkartano on kehittyvä, asumismuodoiltaan monipuolinen, vihreä ja luonnonläheinen yli 8 000 asukkaan asuinalue Kehäradan varressa.

OMA LAPTOP MUKAAN
ILMAINEN WI-FI

DUUNIHUONEEN POP-UP!

CO-WORKING PÄIVÄ

KESKIVIKKONA
20.3.2019 | KLO 10-16

RAUHALLINEN TYÖTILA
ITSENÄISEEN
OPIKELUUN,
HARRASTAMISEEN TAI
TYÖNTEKOON

POP UP-PÄIVÄNÄ
KAIKILLE VAPAA PÄÄSY!

DUUNIHUONEELLA
PUUSTELLINPOLKU 25 B
00410 HELSINKI

SEURAA MEITÄ FACEBOOKISSA
WWW.FACEBOOK.COM/DUUNIHUONE

**Kaikki
osallisuusresurssit
käyttöön – case
Malminkartano**

Luontoretki Nuuksioon

Mennään 27.4.2019 yhdessä katsomaan lintuja Nuuksion kansallispuistoon. Mukana Helsingin Luonnonsuojeluyhdistyksen lintu-asiantuntija. Retki on ilmainen ja siihen kuuluu kuljetus ja eväät.

TULOSTA LÄHETÄ SÄHKÖPOSTILLA

Ilmoittautuminen

<https://www.webropolsurveys.com/S/649C69847D8EFF3A.par>

044 7813101 / L4199[at]student.jamk.fi

Sijainti

Luontoretki Nuuksioon

Lähtö pikubussilla retkelle lauantaina 27.4.2019 klo 11:30 Malminkartanon takana olevalla parkkipaikalla. Retkelle tulee ilmoittautua sitovasti omat kiikarit mutta se ei ole pakollista. Kerätään päivän aikana lintuistutusta lopuksi yhdessä vertailemaan havaintoja nuotiokahvien ja toteuttaa Kuntoutussäätiö ja Helsingin Luonnonsuojeluyhdistys y

Järjestöillä on valmiuksia ratkaista ongelmia nopeasti, joustavasti hyödyntämällä aluetoimijoiden resursseja ja osaamista luovilla tavoilla yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi ilman byrokratiaa (Ramadan 2018).

Avoimet kahvilat

Oppimisen tuen keskuksessa järjestetään avoimia ja ilmaisia matalan kynnyksen kahviloita. Aiheina mielen hyvinvointi, oppiminen, muisti ja keskittyminen sekä elämäntilannetta.

Kahviloissa saa vinkkejä kahvilan otsikon mukaisista aiheista ja voi vaihtaa ajatuksia muiden osallistujien kanssa. Paikalla myös aihealueeseen perehtynyt psykologi.

Kahviloiden ajankohdat 2019 (syksy):

Pe 4.10.19 **Oppimiskahvila** klo 13 – 15 Ohjaamo Helsingin toimipisteessä
Kahvila järjestetään osoitteessa Fredrikinkatu 48.

Ti 8.10.19 **Oppimiskahvila** klo [13.30-15.00](#) Helsingin erilaiset oppijat ry:n tiloissa,
osoitteessa Vilhonkatu 4 B 13, 00100 Helsinki.

To 10.10.19 **Oppimiskahvila** klo [10.15 – 11.45](#), Kuntoutussäätiö, Ryhmätyö 2
Kahvila järjestetään osoitteessa: Kuntoutussäätiö, Pakarituvantie 4, Helsinki.

To 24.10 **Oppimiskahvila** klo 10-11.30 Haaga-Helium Porvoon kampuksella
Kahvila järjestetään osoitteessa: Taidetehtaankatu 1, 06100 Porvoo

Pe 22.11. **Oppimiskahvila** klo 12 –14 Vantaan Ohjaamossa.
Kahvila järjestetään osoitteessa Lummetie 2b A, Vantaa.

To 28.11.19 **Oppimiskahvila** klo [10.15 – 11.45](#), Kuntoutussäätiö, Ryhmätyö 2
Kahvila järjestetään osoitteessa: Kuntoutussäätiö, Pakarituvantie 4, Helsinki.

Tervetuloa mukaan!

LIITO – LIIKE JATKUU JA TIETO TUKEE

- Lisätään lasten ja nuorten harrastamista – rohkeammin eri lajien pariin ja kiinnittymään esim. seurojen toimintaan
- Lisätään tietoa neuropsykologisista erityispiirteistä, niiden vaikutuksista harrastamiseen ja yleisesti osallisuuteen
- Tehdään uudenlaista sektorirajat ylittävää yhteistyötä

Duunikummi

Lopuksi: Ihminen ensin

Ei alueella voi kehittää (mitään) ilman ymmärrystä sen asukkaista. Emme voi mennä sanomaan ihmisille, että nyt tehdään näin. Pitää olla herkkyyttä, pitää olla läsnä ja ymmärtää, mikä asukkaille on merkityksellistä. Alueella tekemämme työn ja toiminnan hyödyt eivät välttämättä näy lomakkeilla niistä kysyttäessä, vaan ne tulevat esiin viiveellä, ihmisten arkisissa asioissa. Ei niitä aina osaa sanoittaa tutkijoiden kaavakkeille.

Kuntoutussäätiön tutkija Farid Ramadan, Veikkauksen tukema Ak 6-toiminta, haastattelumuistiinpanot Kuitunen 2019

Kiitos ja ihanaa joulun odotusta!
@KuitunenSoile

